

Chùa Tây Phương - ngôi chùa thờ tự nhiều vị Phật tổ nhất ở Việt Nam

ISSN: 2734-9195 08:05 03/10/2025

Chùa có 72 pho tượng, được tạc bằng gỗ mít sơn son thếp vàng. Nhiều pho tạc cao hơn người thật như 8 pho tượng Kim Cương và Hộ Pháp, cao chừng 3m, trang nghiêm phúc hậu.

Chùa Tây Phương được xây dựng lần đầu vào đời Cao Biền (865-875). Sang niên hiệu Chính Hòa (1680-1705), Tây Vương Trịnh Tạc cho sửa lại chùa và xây thêm tam quan. Sau lần trùng tu này chùa bị phá. Đến triều Tây Sơn, vào 2 năm 1788, 1789, chùa được xây dựng lại trên nền cũ, tọa lạc tại núi Tây Phương, xã Thạch Xá, huyện Thạch Thất, tỉnh Hà Tây (cũ).

Chùa được xây hình chữ Tam với 3 tòa, mỗi tòa có 2 tầng, 8 mái và 8 đầu đao cong vút, trong đó tòa ở giữa cao hơn nhưng lại nhỏ hơn so với tòa thượng và tòa hạ. Nội thất của các tòa nhà đều được chiếu sáng vì thêm cửa các tòa cách nhau tới 1,6m. Các tòa nhà được xây bằng gạch theo hình chữ Công, còn các cửa được chạm trổ theo kiểu bán âm bán dương. Các kèo, cột, xà trong chùa đều được trang trí hình rồng, phượng, hoa, lá bằng kỹ thuật chạm bẹt hoặc còn gọi là chạm nông.

Chùa có 72 pho tượng, được tạc bằng gỗ mít sơn son thếp vàng. Nhiều pho tạc cao hơn người thật như 8 pho tượng Kim Cương và Hộ Pháp, cao chừng 3m, trang nghiêm phúc hậu. Phần lớn các tượng đều được coi là có niên đại cuối thế kỷ 18. Một số tượng khác được tạc vào giữa thế kỷ 19.

Hệ thống tượng ở chùa Tây Phương gồm:

Bộ tượng Tam Thế Phật: với ba pho tượng Phật: Quá khứ, Hiện tại, Vị lai (còn gọi là Tam Thân: Pháp thân, Ứng thân và Hóa thân) ngồi ở tư thế tọa thiền, y phục gập nếp đơn giản phủ kín cơ thể.

Bộ tượng Di Đà Tam Tôn: gồm tượng đức Phật A-di-đà, đứng hai bên là Quan Âm Bồ Tát và Đại Thế Chí Bồ Tát.

Tượng Tuyết Sơn miêu tả đức Phật Thích ca trong thời kỳ tu khổ hạnh: mỗi ngày ăn một hạt kê, một hạt vừng, tự hành xác để vươn lên thế giới tinh thần sáng láng. Tượng màu đen thẫm khoác áo cà sa mỏng, tay chân gầy khẳng khiu, xương nổi lên trước ngực. Toàn bộ cơ thể chìm trong suy tưởng, mắt trũng sâu, hướng về nội tâm. Hai bên tượng Tuyết Sơn có tượng A Nan Đà và Ca Diếp đứng hầu.

Tượng đức Phật Di Lặc tượng trưng cho vị Phật của thế giới cực lạc tương lai. Người mập mạp, ngồi hơi ngả về phía sau, toàn thân toát ra sự thỏa mãn, sung sướng.

Tượng Văn Thù Bồ Tát: đứng chắp tay, chân đi đất, các ngón chân bấm móng xuống mặt bệ.

Tượng Phổ Hiền Bồ Tát: chắp tay trước ngực, khuôn mặt sáng rộng nổi lên trên tấm thân phủ đầy y phục.

Tượng Bát bộ Kim Cương, thể hiện trình độ rất cao về nghệ thuật lắp ghép gỗ và cách bố cục, chuyển động của một thân thể mang giáp trụ trong các thế võ.

Mười sáu pho tượng Tổ với phong cách hiện thực đó là: Ưu-ba-câu-đa, Đê-đa-ca, Di-trà-ca, Bà-tu-mật, Phật-đà Nan-đề, Phục-đa-mật-đa, Hiếp Tôn giả, Thương Na Hòa Tu, Mã Minh, Ca-tỳ-ma-la, Long Thụ Tôn giả, La-hầu-la-đa, Tăng-già Nan-đề, Già-gia-xá-đa, Cưu-ma-la-đa, Chà-dạ-đa. Theo một danh sách tên các nhân vật được tạc tượng trong một tài liệu còn lưu truyền ở chùa thì đây là tượng các vị tổ Ấn Độ trong quan niệm của Thiền tông Trung Quốc.

Trích từ **VÀO CHÙA LỄ PHẬT: NHỮNG ĐIỀU CẦN BIẾT** của **Đặng Xuân Xuyên**; Nhà xuất bản Văn hóa Thông tin 2006